

De vredesmoeder van Europa

Zestien jaar lang zette Angela Merkel als Duitse bondskanselier haar leiderschap in voor vrede in een verenigd Europa. Vanwege de zware last van het Duitse aandeel in de Tweede Wereldoorlog is dat een bijzondere prestatie. Drie maanden geleden, op 8 december 2021, eindigde haar officiële functie en nu al is Europa in chaos met agressieve mannen in uniform, met oorlogstaal en wapenleveranties en grote economische en sociale gevolgen.

Bij haar laatste bezoek in augustus 2020 aan het Kremlin, ontving zij een grote bos bloemen van het Russische staatshoofd. Van alle regeringsleiders in de wereld bezocht zij Vladimir Poetin het vaakst, zo stelt het Trouwartikel 'Zestien jaar Merkel en Poetin'. Daarbij ging zij de conflicten met Rusland niet uit de weg, maar zette zich van alle Europese regeringsleiders het meest in voor diplomatieke gesprekken met Poetin. Dat zij de Russische taal beheerste en interesse had in de Russische cultuur, droeg zeker bij aan die belangrijke vredesband. En ook Poetin beheerste de Duitse taal, maar officieel spraken ze hun landstaal met tolken. Haar houding was realistisch, zakelijk en resoluut. Zo weigerde ze in 2008, onder druk vanuit Washington, om Georgië en Oekraïne op het pad richting het NAVO-lidmaatschap te zetten. Juist omdat Poetin daar nooit akkoord mee zou gaan.

11 januari 2020 www.kremlin.ru

Ook bij dit laatste bezoek in augustus, zo berichtte de NOS, besprak Merkel weer enkele heikele kwesties, zoals de vrijlating van de oppositieleider Aleksej Navalny, de strijd in Oost-Oekraïne en het regime in Afghanistan. 'Niet anders dan in de afgelopen zestien jaar', verklaarde Merkel na afloop. 'Er zijn altijd controverses, maar moeite doen voor compromissen is de enige verstandige manier.' NOS correspondent Wouter Zwart meende, dat het vertrek van Merkel lastig kon worden voor Poetin. "Hij had met geen andere wereldleider zo veel ontmoetingen en telefoongesprekken. Als door allerlei conflicten niemand meer met Poetin wilde praten, deed Merkel dat nog wel." Maar nu blijkt wel dat haar vertrek niet alleen lastig is voor Poetin, maar voor heel Europa. In 2016 waardeerde het zakentijdschrift Forbes haar als de machtigste persoon na Poetin en Trump en in 2019 als de machtigste vrouw. Dat zij haar macht inzette voor vrede en handelsbetrekkingen waar alle landen mee gebaat zijn, kan niet genoeg benadrukt worden.

Het Nordstream 2 project, de gaspijpleiding vanuit Rusland, die door Duitsland wordt ondersteund, bewijst dat Merkel Rusland ziet als een belangrijke handelspartner, met betrekkingen, die óók de deur openhouden voor verbeteringen in de mensenrechten. Een houding die de meeste Europese landen al praktiseerden, gezien de vele export naar en import uit Rusland. Echter het voorstel in juni 2021 van Merkel voor een EU-top met Poetin, dat ondersteund werd door de Franse president Emmanuel Macron en de voormalige Oostenrijkse bondskanselier Sebastian Kurz, stuitte bij ons staatshoofd Mark Rutte op felle tegenstand. Conflicten met Rusland kunnen het beste opgelost worden door met elkaar te spreken, was Merkels wijze advies wat ze vele malen herhaalde, maar dat Rutte totaal negeerde. Met zijn 'ik doe niet mee aan een Europese top met

Poetin' deed Rutte, als nu het langzittende Europese staatshoofd, de diplomatieke route teniet, die Angela Merkel, met succes zestien jaar heeft voorgedaan. Zijn schofferende houding, dat in ons land geen enkele parlementaire kritiek kreeg, heeft nu grote gevolgen.

Het entree van het Vredespaleis in Den Haag (Foto: Creative Commons)

De diplomatieke weg, het gesprek met Poetin, is de enige weg om vrede te handhaven. En dat betekent ondanks alles, dat Poetins bezwaren wat betreft Oekraïne en hun eventuele toetreding tot de Europese Unie gerespecteerd dienen te worden. Zoals ook Merkel dat geheel in lijn met de NAVO toezeggingen over de oostwaartse expansie, na toetreding van Duitsland in 1990, jarenlang praktiseerde.

Ook oud ambassadeur voor Rusland en Oekraïne, Ron Keller, waarschuwde op 22 februari dat de sancties tegen Rusland weinig effect zouden hebben. Bij een interview van Trouw in februari 2020 had hij al gewezen op de vele diplomatiek-zwakke punten in het Ruslandbeleid, zoals de ex-minister Stef Blok dat in december 2019 presenteerde in de Ruslandbrief. 'Jaag de Russen niet nog verder de gordijnen in', waarschuwde Keller. 'Dit beleid is teveel gebaseerd op sentimenten uit James Bondfilms en de Koude Oorlog. Wij hebben Rusland keihard nodig in deze globaliserende wereld, wat betreft de klimaatproblematiek en de bestrijding van terrorisme. Druk is slechts een laatste middel. En bij een vijandsbeeld is al helemaal niemand gebaat.'

Alle diplomatieke waarschuwingen ten spijt, is de druk op eventuele toetreding van de Oekraïne aan de NAVO, vooral vanuit Washington, voortgezet, zo ervaarde Keller zelf tussen 2005-2009, terwijl het grootste gedeelte van het Oekraïense parlement dat niet wilde, uit angst voor een Russische reactie.

Ondertussen heeft de huidige 43 jarige president Volodimir Zelensky de status van volksheld. 'Zelensky: de clown die Poetin het lachen doet vergaan', zo kopte De Gelderlander op 26 februari over deze populaire komische acteur van Joods-Russische afkomst. Met zijn fictieve en verfilmde strijd tegen corruptie en corrupte voorgangers, wist hij bij de landelijke verkiezingen van 2019 ruim 70 procent van de stemmen te behalen. Een president zonder enige politieke en diplomatieke opleiding of ervaring, wiens campagne gesponsord is door de omstreden Oekraïense oligarch Igor Kolomojski. Inmiddels vergaat ook Europa het lachen wel door de politiek onervaren president, die miljoenen heeft vergaard met een productiebedrijf voor zijn eigen tv-shows en de verkoop daarvan aan een televisiekanaal van Kolomojski.

Uit de Pandora Papers, een enorme verzameling van vertrouwelijke financiële vertrouwelijke documenten, die het verborgen kapitaal en witwassen van wereldwijde vermogenden in oktober 2021 openbaarde, blijkt Oekraïne, in de rij van negentig landen met dubieuze praktijken, op de eerste (!) plaats te staan vanwege de belastingparadijzen van 38 politici. Zo meldde Raam op Rusland, een samenwerking tussen de Leidse Universiteit en het Clingendaelinstituut. Ook het vermogen van Zelensky bleek ondergebracht in vele brievenbusfirma's. En al is witwassen door Zelensky met kapitaal van de Privatbank, niet bewezen, daar zijn volgens onderzoekers wel

aanwijzingen voor. In 2016 is deze Privatbank, als grootste particuliere bank van Oekraïne in handen van Kolomojski en een partner, onder vermoedens van grote geldfraude genationaliseerd. In ieder geval maken voormalige zakenpartners van Zelensky nu deel uit van zijn gezag en geven de indruk van belangenverstrengeling.

Op basis van de Pandora Papers bestempelde de voormalige Russische president Medvedev Zelensky als een onbetrouwbare vazal en ongeschikt voor overleg, iets wat niet werd tegengesproken door het Kremlin. Meerdere (online) kranten berichten van de hechte band tussen Kolomojski en Zelensky.

Ondertussen gaat onze media geheel mee in Zelensky's verontwaardiging over de inval van Rusland en krijgen we iedere dag uitleg over redenen om zijn oorlog te steunen, over oorlogstactiek en wapenleveranties, horen wij de tragische persoonlijke verhalen uit het oorlogsgebied en is alle diplomatische voorzorg en het jarenlange werk van Angela Merkel plotsklaps van geen betekenis meer. Ieder spreekt zijn steun uit aan een twijfelachtige en apolitieke Oekraïense zakenman-acteur tegenover de brute reus Rusland als in een nieuwe James Bondfilm. Hoever heeft Europa kunnen zakken en waar blijft de zelfreflectie?

De Oostenrijkse vredesactiviste, Bertha von Suttner, die Alfred Nobel het idee gaf voor de Vredesprijs en Andrew Carnegie inspireerde voor de bouw van het Vredespaleis. (1906, Wikimedia Commons)

Deze week noemde de Amerikaanse kolonel buiten dienst Douglas McGregor, zo meldde Business Insider, Zelensky een 'marionet'. Volgens deze voormalige regeringsadviseur had de oorlog al dagen geleden beëindigd kunnen worden, als Zelensky zou hebben geaccepteerd wat de Russen eisen, namelijk een "neutraal Oekraïne". Dit zou goed zijn voor Rusland en de VS. Er zou dan een buffer worden gecreëerd, die beide kanten willen, legde hij uit. Nu brengt Zelensky een groot gedeelte van zijn bevolking onnodig in gevaar. "We sturen geen troepen om te vechten, maar roepen Oekraïners wel op om nodeloos te sterven in een gevecht dat ze niet kunnen winnen. Dit wordt de grootste humanitaire crisis ooit, als 't niet stopt", waarschuwde MacGregor.

Uiteraard kreeg zijn verstandige oplossing tegengas van allerlei politieke tegenstanders, die graag een punt willen maken van de inval in een soeverein land, ook als dit ten koste gaat van vele oorlogsslachtoffers, duizenden ontheemden en een enorme economische en sociale ontwrichting. Wetende dat vrede uiteindelijk toch tot stand moet komen door onderhandeling, diplomatie en respect voor elkaars standpunten. Dus stoppen met oorlogstaal en wapenleveranties en terug naar de onderhandeling en het gezonde verstand van Angela Merkel.

© Ine van Staveren 10 maart 2022

Bronnen: Trouw, NOS, EW Magazine, Europa-nu.nl, BNR, Raam op Rusland, De Gelderlander, businessinsider.nl, derbund.ch. Ine van Staveren is onafhankelijk onderzoekster en auteur van *Tussen aardappels en aardolie* (roman 2014) en van *Het oerparadijs van de jager-verzamelaar: Over de gevolgen van grootschalige landbouw voor man, vrouw en milieu* (2019) www.eko-azakh.nl

Bronnen uitgebreid:

<https://www.trouw.nl/buitenland/zestien-jaar-merkel-en-poetin-een-vaarwel-zonder-tranen-maar-met-zakelijk-succes~b8d8f581/> 20 aug. 2021

<https://www.trouw.nl/nieuws/deze-foto-van-poetin-en-merkel-lijkt-een-vakantiekiekie-maar-achter-gesloten-deuren-was-het-bittere-ernst~b60098ce/> 19 aug. 2018

<https://nos.nl/artikel/2394533-merkel-gaat-lastige-onderwerpen-bij-laatste-ontmoeting-met-poetin-niet-uit-de-weg> 20 aug. 2021

<https://nos.nl/artikel/2394494-merkel-nog-een-keer-in-moskou-haar-vertrek-wordt-lastig-voor-poetin> 20 aug 2021

https://nl.wikipedia.org/wiki/Angela_Merkel geraadpleegd 28-2-2021

<https://www.ewmagazine.nl/opinie/opinie/2021/11/wat-staat-poetin-en-europa-te-wachten-als-verzoenende-merkel-weg-is-855791/> 11 nov. 2021

<https://www.europa-nu.nl/id/vljxhgn4g2z9/nieuws/rutte-ik-doe-niet-mee-aan-een-top-met?ctx=vh6ukzb3nnt0&s0e=vhdubxdwgrzw> 24 juni 2021

<https://www.bnr.nl/nieuws/internationaal/10468326/eu-landen-eens-over-sancties-tegen-rusland-om-erkenning-rebellen> met oud ambassadeur Rusland Ron Keller 22 febr. 2022

https://nl.wikipedia.org/wiki/Volodymyr_Zelensky geraadpleegd 5 mrt. 2022

<https://www.trouw.nl/buitenland/is-de-oekraïense-president-Zelensky-wel-de-anti-corruptie-politicus-die-hij-beloofde-te-zijn~b158e2f5/> 18 sept. 2019

<https://www.raamoprusland.nl/dossiers/oekraïne/1945-pandora-papers-schaden-Zelensky-maar-blazen-hem-niet-omver> 13 okt. 2021

<https://www.businessinsider.nl/oekraïne-president-Zelensky-komiek-acteur/> 26 febr. 2022

<https://www.gelderlander.nl/buitenland/Zelensky-de-clown-die-poetin-het-lachen-doet-vergaan~a87e079f/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F> 26 febr. 2022

<https://www.trouw.nl/buitenland/oud-ambassadeur-jaag-de-russen-niet-nog-verder-de-gordijnen-in~b3fc5087/> 15 febr. 2020 interview met Ron Keller

<https://kro-ncrv.nl/poetin-ron-keller-navo> 24 febr. 2022

<https://www.derbund.ch/ausland/europa/der-volksnahe-millionaer-und-komiker/story/19917089> 22-04-2019

<https://www.businessinsider.nl/adviseur-trump-oekraïne-rusland-Zelensky/> 7 mrt. 2022

<https://www.spiegel.de/international/world/nato-s-eastward-expansion-did-the-west-break-its-promise-to-moscow-a-663315.html> 26 nov 2009

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/01/31/heeft-het-westen-beloftes-aan-rusland-over-de-uitbreiding-van-de/>